

УДК 821.161.3.09(092)

ІНТЭРТЭКСТУАЛЬНЫЯ ЭЛЕМЕНТЫ Ў ТВОРЧАСЦІ Э. АКУЛІНА

канд. філал. навук Т.А. АЛЯШКЕВІЧ
(Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Я. Купалы)
oleshkevich_ta@grsu.by

Артыкул прысвечаны аналізу інтэртэкстуальных элементаў у паэзіі Эдуарда Акуліна. Навізна працы заключаецца ў тым, што аўтар артыкула ўпершыню аналізуе дыялагічны характар паэтычнага слова Э. Акуліна, які свядома ўводзіць у тэкст сваіх твораў інтэртэкстуальныя элементы. Ва ўводзінах абгрунтаўваецца выбар тэмы, апісваецца стан тэорыі па вывучаемым пытанні. Вызначаюцца асноўныя напрамкі ў вывучэнні інтэртэксту і інтэртэкстуальнасці ў паэтычнай творчасці Э. Акуліна. У асноўнай частцы аўтар ажыццяўляе аналіз інтэртэкстуальных элементаў у творчасці беларускага паэта. Сярод іх – алюзіі, рэмінісцэнцыі, цытаты, кампазіцыйныя сувязі тэкстаў. Аўтар артыкула звяртаецца да даследавання аўтарскай прыроды катэгорыі інтэртэкстуальнасці. У заключэнні аўтар прыходзіць да высновы, што інтэртэкстуальныя элементы ў паэзіі Э. Акуліна адрозніваюцца разнастайнасцю і прысутнічаюць на розных узроўнях мастацкага твора, пачынаючы ад кампазіцыйнага (архітэкстуальнасць), праз паратэкстуальныя адносіны (адносіны тэксту да сваёй пэўнай часткі), да непасрэдна інтэртэкстуальнасці.

Ключавыя словы: інтэртэкст, алюзія, рэмінісцэнцыя, цытата, паэзія.

Уводзіны. Для многіх пісьменнікаў айчыннай літаратуры канца ХХ – пачатку ХХІ стст. інтэртэкстуальнасць стала адным з механізмаў стварэння ўласных сэнсаў і нават болей: наяўнасць у паэтычным тэксце інтэртэкстуальных элементаў можна разглядаць як адзін з прыёмаў фарміравання аўтарскага стылю. У сучасным літаратуразнаўстве тэрмін “інтэртэкстуальнасць” вельмі распаўсюджаны. Алюзія, пародыя, адаптацыя, перайманне і інш. – шэраг паняццяў, што ўтвараюць аб’ём паняцця інтэртэкстуальнасці. Сам жа тэрмін выкарыстоўваецца поруч з тэрмінамі “чужое маўленне” і “аўтарскае слова”, “феномен прэцэдэнтнасці”, “межтэкставыя сувязі”. Насамрэч, дакладна вызначыць, што ёсць інтэртэкстуальнасць, не так лёгка (змест і межы паняцця інтэртэкстуальнасці яшчэ канчаткова не вызначаны), нягледзячы на празрыстую этымалогію гэтага тэрміна – яно ўзыходзіць да дзеяслова “intertexere” (лат.) у значэнні “пераплятаць”.

Колькасць прац замежных навукоўцаў (Р. Барт, Н. П’егэ-Гро, Ж. Жэнет, М. Рыфатэр і інш.) і рускіх даследчыкаў (М.М. Бахцін, Н.А. Фацеева) па пытаннях катэгорыі інтэртэкстуальнасці даволі прадстаўнічая. Таму, каб акрэсліць стан тэорыі ўзнятай ў загалуюку артыкула праблемы, мы абмяжуемся аглядам магістральных прац, штоносяць агульны характар па пытаннях інтэртэкстуальнасці, а таксама звернемся да тых напрацовак, якія дазваляць убачыць стан вывучанасці і спецыфіку рэалізацыі катэгорыі інтэртэкстуальнасці ў мастацкіх тэкстах і непасрэдна пытанне інтэртэксту ў прасторы паэзіі Эдуарда Акуліна.

Тэарэтычная база па пытаннях інтэртэкстуальнасці была закладзена ў ХХ ст. М.М. Бахціным, Ю.М. Тынянавым, В.У. Вінаградавым, А.М. Весялоўскім, В.М. Жырмунскім, Б.М. Эйхенбаумам і іншымі. Па сутнасці, менавіта М.М. Бахцін без выкарыстання самога тэрміна “інтэртэкстуальнасць” вызначыў канцэпцыю дыялагічнасці тэксту, якая легла ў падмурак літаратуразнаўчага падыходу да вытлумачэння названай катэгорыі. Ён выдвінуў палажэнне аб тым, што зразумець любы тэкст можна пры ўмове яго суаднясення з іншымі тэкстамі: “Два выказванні, аддаленыя адзін ад другога і ў часе і ў прасторы ... пры сэнсавым супастаўленні выяўляюць дыялагічныя адносіны, калі паміж імі ёсць хоць якая-небудзь сэнсавая канвергенцыя” [1, с. 303]. М.М. Бахцін разумеў дыялагічнасць у шырокім значэнні: яна як бы абдымае і паглынае ўсю тэкставую прастору, робячы яе маркіраванай на самых розных узроўнях, пачынаючы ад жанру ці кампазіцыі (архітэкстуальнасць), праз паратэкстуальныя адносіны (адносіны тэксту да сваёй пэўнай часткі), да непасрэдна інтэртэкстуальных, прадстаўленых у выглядзе інтэртэкстэм (інтэртэкстуальных элементаў).

Навуковая тэорыя М.М. Бахціна была праз пэўны час пераасэнсавана Ю. Крысцевай. Яна трактавала дыялагізм пераважна як перакрываванне, узаемадзеянне, дыялог менавіта паміж тэкстамі і прапанавала для гэтага выкарыстоўваць тэрмін “інтэртэкстуальнасць” (быў уведзены Ю. Крысцевай ў 1967 годзе). Тым самым даследчыца акрэсліла мажлівасць тэкстаў спасылацца адзін на аднаго відавочнымі або няўнымі спосабамі, у той час як камунікатыўны дыялог, пра які гаварыў М.М. Бахцін, быў значна шырэйшы і ўключаў самыя розныя культурныя алюзіі і асацыяцыі. Ідэі інтэртэкстуальнасці былі працягнуты Р. Бартам, Н. П’егэ-Гро, Ж. Жэнетам і іншымі.

Кожнае выказванне скіравана на пэўны прадмет думкі. Таму яго прысутнасць у творы “абцяжарана” іншымі, чужымі акцэнтамі, якія міжволі праступаюць у тэксце. Менавіта інтэртэкстуальнасць, на думку І.У. Арнольд, выступае тым “аптычным шклом”, якое дапамагае чытачу ўбачыць тое, што “залезыць ад першапачатковага кантэксту, з якога цытата бярэцца, і ад таго, у які яна змешчана, у якой ступені яна

маркіравана і трансфармавана фармальна і семантычна; усё гэта звязана з тэзаўрусам рэцыпіента, залежыць ад яго умення быць чытачом” [2, с. 13]. Думка М.М. Бахціна і І.У. Арнольд дэманструе, што з’ява інтэртэкстуальнасці вымагае трох чыннікаў – аўтара, пратэксту, чытача. Пры чым адносіны паміж гэтымі складнікамі нагадваюць будову атама, дзе ядром выступае аўтарскі тэкст, а электронамі, што круцяцца вакол яго, – папярэднія і сучасныя элементы культуры ў выглядзе пратэкстаў. Поле, у якім знаходзіцца ядро-тэкст і электроны-пратэксты, з’яўляецца пазатэкставым кантэкстам, у якім здзяйсняецца дыялог паміж аўтарам (тэкстам) і пратэкстам, паміж аўтарам (тэкстам) і чытачом. Апошні, у сваю чаргу, павінен прачытаць, успрыняць і зразумець тэкст: без глыбокага ўсведамлення межтэкставай інфармацыі такі працэс немагчымы.

Асноўная частка. Творчасць папулярнага сучаснага беларускага паэта Эдуарда Акуліна, які вядомы таксама як бард і перакладчык, уяўляе сабой разнастайную карціну свету са шматслойным кантэкстам. Безумоўна, сучасная паэзія мае даволі вялікую колькасць паэтаў, чыёй творчасці ўласцівыя інтэртэкстуальныя сувязі. Яны дапамагаюць творцам-сучаснікам актыўна выпрацоўваць сваю індывідуальную манеру пісьма, свой непаўторны голас у шматлікім паэтычным ансамблі. Сярод іх імёны Андрэя Хадановіча, Ляаніда Дранько-Майсюка, Віктара Вабішчэвіча, Алеся Разанава, Аляксандра Скарынкіна, Віктара Шніпа і многіх іншых. Наш зварот да творчасці Эдуарда Акуліна абумоўлены яшчэ і тым, што мастацкае слова паэта не толькі з пункту гледжання інтэртэкстуальнасці, але ўвогуле цягам доўгага часу застаецца амаль па-за ўвагай даследчыкаў. Сустрэкаюцца спарадычныя артыкулы, прысвечаныя пэўным аспектам яго творчасці. Так, напрыклад, Н. Смірнова [3] звярнулася да жанру бардаўскай песні ў арсенале творчасці паэта, а Т. Барысюк [4], Н. Кузьміч [5], А. Ваньковіч [6] асвятлілі тэматычныя аб’екты паэзіі Э. Акуліна. У 2016 г. выйшла кніга А. Бяляцкага “Бой з сабой” [7], у якой аўтар стварыў творчы партрэт паэта і барда Э. Акуліна.

Як паказвае першае набліжэнне да паэзіі Э. Акуліна, яе тэкставая “манада” вельмі яркая дэманструе самыя розныя праявы катэгорыі інтэртэкстуальнасці, пачынаючы з разумення характару культурнага дыялогу, рэакцыі на папярэднія тэксты да асаблівасцей выкарыстання паэтам “чужога слова”, спосабаў яго перакадзіравання. Характар інтэртэкстуальных сувязей, што ўзнікаюць у творах Э. Акуліна, даволі рознабаковы. Сярод акулінаўскіх інтэртэкстэм вылучаюцца: *цытаты* (яўныя – маркіраваныя і прыхаваныя – немаркіраваныя); *алюзіі*; *эпіграфы*; *рэмінісцэнцыі*; *кампазіцыйныя сувязі тэкстаў*.

Самы багаты пласт інтэртэкстэм звязаны з асобай і імем Максіма Багдановіча, з яго творчасцю, яе жанравай разнастайнасцю. Менавіта яго, поруч з Я. Купалам і Я. Коласам, Э. Акулін лічыў сваім духоўным настаўнікам. Доўгі час Э. Акулін працаваў у філіяле музея Максіма Багдановіча “Беларуская хатка”, праводзіў экскурсіі, паказваў батлеечныя спектаклі. Рабіў усё гэта з-за духоўнай неабходнасці. У прадмове да зборніка “Малітва воч” Л. Дранько-Майсюк пісаў: “Максім Багдановіч – гэта скразная тэма паэзіі Эдуарда Акуліна! Дастаткова прачытаць некалькі яго вершаў – і вы зразумеце, што гэта так!” [8, с. 7].

Так, у паэзіі Э. Акуліна знаходзім розныя паэтычныя формы – рандо, актава, трыялет, тэрцыны, віланэль, рытуэрнэль, канцона, газэля, туюг. Калі параўнаць са спадчынай М. Багдановіча, які ўводзіў розныя новыя жанры і “прышчапляў” іх да беларускай глебы, дэманструючы тым самым, што беларуская паэзія таксама прыдатная да ўсялякага шэрагу новаўвядзенняў, няма тых формаў, якія б не былі ўласцівыя нашай нацыянальнай літаратуры, то Э. Акулін, хутчэй, аддае даніну памяці М. Багдановічу, выкарыстоўваючы іх у сваёй творчасці. Большасць трыялетаў Э. Акуліна маюць інтымныя матывы, што збліжае яго з класічным трыялетам. Напрыклад, “Трыялет”: “Каб толькі бачыць Вашы вочы, // Каб толькі Вас адну любіць. // Гатоў ахвяраю я быць, // Каб толькі бачыць Вашы вочы. // Каб толькі іх бяздонне піць, // Я пачынаюся штоночы. // Каб толькі бачыць Вашы вочы, // Каб толькі Вас адну любіць...” [9, с. 10].

Вельмі паказальным у плане інтэртэкстуальных сувязей выступае верш “Анёл-Страцім”:

Мне прысьніўся Максім Багдановіч –
 беларускі Анёл-Страцім
 у біблейскім вянку цяроўным,
 у пражылках густых крыві...
 Мовіў ён, і паўночны вецер
 яго словы між хмар разьнёс:
 – Ні на тым, ні на гэтым сьвеце
 не лічыце валошак-сьлёз,
 не чытайце чужыя пісьмы,
 не давайце сьвятыні псам...
 І растаў у нябеснай высі,
 там, дзе зьніклі сляды Хрыста [10, с. 35].

Ён утрымлівае алюзіі на асобу і творы М. Багдановіча – *Страцім*, *валошкі*, *сляды Хрыста*, а таксама маркіраваную графічна цытату “не давайце сьвятыні псам...”. Яна ўзятая Э. Акуліным з верша У. Караткевіча “Багдановічу”. Даследчыкамі ўжо даўно вызначана прырода гэтых слоў. У. Караткевіч пазычыў іх з Евангелля, а Э. Акулін, як запавет, пераняў іх, уклаўшы ў вусны М. Багдановіча.

Адным з прыярытэтных паказчыкаў міжтэкставага дыялогу з'яўляецца *эпіграф*, які, як правіла, уяўляе сабой цытату з якой-небудзь крыніцы. Сярод крыніц, на якія спасылаецца Э. Акулін, можна вылучыць рэлігійныя крыніцы (Евангелле), творы класічнай літаратуры – беларускай і рускай, творы паэтаў-сучаснікаў. Іх выкарыстанне ўказвае чытачу шлях да інтэрпрэтацыі тэксту. Так, да свайго верша “Ткачы” Э. Акулін выкарыстаў у якасці *эпіграфа* цытату з верша М. Багдановіча “*І тчэ забыўшыся рука...*”:

Пакліканья Голасам з вышынь
на месячным развесненым утоку
ткуць словы закаханыя ткачы,
каб Той, хто клікаў – радваўся звысоку.
Літую нітку з срэбраных аблок
снуюць у кроў паранення рукі,
ды ні адзін прымусіць з іх не змог
душу адмовіцца ад рабскае прынукі...
І тчэцца верш з чырвонага радка,
як шлях-рушнік да боскага парога...
І тчэцца боль – ад церняў да «Вянка».
І тчэцца Бог... Дакладней – вера ў Бога [8, с. 29].

Гэты верш напісаны па матывах верша “Слудкія ткачыкі”, асноўныя вобразы якога – жанчыны-ткачыкі, адданыя сваёй справе, сваёй краіне. Так, семантыка вобразу ткачоў ў аднайменным вершы лёгка распазнаецца – гэта паэты, апантаныя сваім прызваннем, пакліканья Богам. Вобраз, створаны пры дапамозе перыфразы, багата насычаны паралелямі. Напрыклад, у Э. Акуліна – “ды ні адзін прымусіць з іх не змог // душу адмовіцца ад рабскае прынукі...” – сугучна Багдановічу – “І тчэ, забыўшыся, рука // Заміж персідскага узора // Цвяток радзімы васілька”. Аднак у Э. Акуліна верш насычаецца дадатковымі рэмінісцэнцыямі і алюзіямі, тым самым дэманструе свой культурна-гістарычны дыскурс. Вобраз *церняў* адсылае нас да Евангелля, з якога ведаем, што з церневых галінак Хрысту быў сплечены вянок. Таму вобраз самога “вянка” мае ў творы двайную кадзіроўку: назва багдановічаўскага зборніка *Вянок*, выкарыстоўваючыся ў вершы ў сваім прамым значэнні, з’яўляецца і агульнай назвай любога мастацкага твора, а па-другое, выступае знакам невыноснага болю, які выпаў на лёс Хрыста. Бачым, што ў дадзеным вершы інтэртэкстуальны дыялог выконвае найперш генератыўную функцыю: “чужое слова” – цытата “*І тчэ забыўшыся рука...*”, алюзіі *вянок*, *церні* – генерыруе новы дадатковы сэнс. Менавіта ў тэксце Э. Акуліна названыя інтэртэкстымы прымуюць нашу свядомасць, спасылаючыся на тэксты Евангелля і творчасць М. Багдановіча, генерыраваць новыя вобразы-сэнсы.

У “Баладзе сустрэчы з Купалам”, што мае *эпіграфам* словы з верша Я. Купалы “А хто там ідзе?” Э. Акулін уступае ў часавы дыялог з “паэтам неба”. *Эпіграф* актывізуе чытацкую думку, завастрае галоўную ідэю твора. Купалавы словы апелююць да паэтычных радкоў паэта: “А хто там ідзе, а хто там ідзе // У агромністай такой грамадзе? // – Беларусы”. Цягам гадоў Э. Акулін адказвае на купалаўскае пытанне, і адказ не спраўджае надзеяў-мараў беларускага песняра. І быццам падсвядомае купалаўскае, у якое, аднак, яму так не хацелася верыць, гучыць з вуснаў Э. Акуліна: “Нас няма, беларусы! Не было і няма!” [10, с. 38].

Эпіграфам да верша Э. Акуліна “Было...” паслужыла цытата з верша М. Багдановіча “Калісь глядзеў на сонца я”. Выкарыстоўвае Э. Акулін *эпіграфы* з твораў іншых аўтараў – А. Сыса “Магіла – чорныя вошы” (верш “Вошы, або маналог Анатоля Сыса” [8, с. 107]), Р. Барадуліна “Трэба дома бываць часцей” (верш “Дома” [8, с. 127]), Л. Дранько-Майсюка “Прыгожая жанчына побач – // Я забываю пра сям’ю” (верш “Прыгожая” [8, с. 56]), А. Грыбаедава “И дым отечества нам сладок и приятен” (верш “Дым айчыны – чарнобыльскі дым” [9, с. 37]), Я. Купалы “А хто там ідзе?” (верш “Балада сустрэчы з Купалам” [10, с. 38]), М. Багдановіча “Раяль цалуе тонкая рука” (верш “Памяці музыканта” [11, с. 26]), з Евангелля – “А Бог сказаў: – Не спакушай // сябе святлом агню чужога” (верш “О, як ты, грэшная душа” [9, с. 78]), В. Мандэльштама “Бессонница. Гомер. Тугие паруса. Я список кораблей прочел до середины...” (верш “Максіміяну Валашыну” [8, с. 31]). Дыялагічная функцыя *эпіграфа* ў паэзіі Э. Акуліна навідавоку. Найперш, *эпіграф* інфармуе нас аб крыніцы, на якую трэба спасылацца для таго, каб пашырыць дыскурсную прастору твора. Функцыя *эпіграфа* як інтэртэкстуальнага элементу і крэатыўная. Дзякуючы *эпіграфу* ствараюцца рознага кшталту алюзіі – найперш знакавыя.

Выкарыстоўвае ў сваёй творчасці Э. Акулін і няўныя рэмінісцэнцыі. Самым яркім прыкладам выступае акрапаэма “Шлях да Радзімы”, якая, складаючыся з 15 частак, нагадвае па форме вянок санетаў: апошні радок папярэдняй часткі з’яўляецца пачатковым для наступнай. Да таго ж, апошняя частка складаецца з першых радкоў папярэдніх (такое правіла вытрымліваецца ў апошнім санеце з вянка санетаў). Праўда, Э. Акулін не вытрымлівае да канца такое архітэктанічнае кальцо: ён двойчы адступае ад канону вянка санетаў. Таксама рыфмоўка, характэрная для італьянскага ці то французскага санету, не вытрымана. Таму часткі акрапаэмы толькі на першы погляд могуць падацца санетамі. Пры чытанні згаданы твор апелюе да жанравай формы вянка санетаў. Такое адчуванне ўзмацняецца яшчэ і тым, што ў якасці першых радкоў

узяты словы з санету М. Багдановіча “Паміж пяскоў Егіпецкай зямлі...”. Аўтар ніяк у тэксце не маркіруе “чужое слова”. А толькі прысвячэннем – “Светлай памяці Максіма Багдановіча” – пазначае дыялагічную крыніцу. Такім чынам, інтэртэкстуальныя сувязі дадзенага твора прасочваюцца на кампазіцыйным ўзроўні (алюзія на вянок санетаў) і праз няўныя рэмінісцэнцыі.

У творах Э. Акуліна вельмі багата вершаў, якія могуць быць аб’яднаныя ў асобны кластар вершаў-прысвячэнняў: “Лён” (ахвярую Алесю Бяляцкаму), “Арда” (Вользе Іпатавай), “Памаліся” (ахвярую Веры Мікута), “Я вас любіў!” (памяці А.С. Грачанікава), “Шлях да Радзімы” (Светлай памяці Максіма Багдановіча), “Сьпяшайма жыць” (Міхасю Скобл), “Плашчаніца” (Барысу Пятровічу), “Выбар” (Раісе Баравікавай), “Тут Зніч уваскрос” (Галіне Дзягілевай), “На Палессе – услед за песняй” (Л. Дранько-Майсюку) і інш. У пераважнай большасці гэта спасылкі на знакавых у лёсе Э. Акуліна асобаў. У сваім змесце вершы-прысвячэнні ўтрымліваюць нейкі прадметны вобраз, які адсылае нас да асобы, фактаў з яе жыцця, пазначанай у прысвячэнні. Так, верш “Тут Зніч уваскрос” прысвечаны мастацкаму кіраўніку паэтычнага тэатра аднаго актара “Зніч” Галіне Дзягілевай. Згадвае ў творы Э. Акулін і тэатральную назву Зніч, і саму з’яву тэатра, яго паэтычную сцэну:

У лёхах касьцёла Сымона й Алены,
якім любавалася калісьці Максім,
Драўляны алтар – паэтычную сцэну –
ахутаў біблейскага вогнішча дым...
Тут Зніч уваскрос – нашай марай аб Волі,
якой ні разьбіць, ні спыніць, ні стрымаць!” [10, с. 12]

Аднак акулінаўскі *Зніч* знакавы: ён сягае ў міфалагічныя глыбіні і перадае архетыпічнасць дадзенага вобраза – святога агню, боскага вогнішча. Уступаючы ў інтэртэкстуальны дыялог з Я. Коласам, Э. Акулін перафразуе класіка беларускай літаратуры. Першы радок яго верша сугучны Я. Коласу: “*Мой родны ліфт, як ты мне мілы...*” [10, с. 38]. У дадзеным выпадку такая графічна маркіраваная цытата нясе адценне камізму і не выконвае той эстэтычнай нагрукі, якой надзелены словы Я. Коласа. Таму, лічым, дадзены інтэртэкстуальны элемент заснаваны на чыста гульнёвым прынцыпе.

Заклучэнне. Тэкст Э. Акуліна фарміруецца на аснове папярэдняй тэкставай прасторы: ён убірае ў сябе ўвесь назапашаны культурны багаж і аздабляецца новымі, прыўнесенымі ў пэўнай хранатопнай сістэме каардынат, сэнсамі. Прысутнасць “чужога слова” ў творах Э. Акуліна выглядае вельмі натуральна, не заўважаецца наўмыснасці і “абцяжаранасці” паэтычнай думкі. Наадварот, інтэртэкстуальныя элементы, што прысутнічаюць у тэкставай тканіне акулінаўскага паэтычнага слова, выконваюць генератывную функцыю і цалкам апраўданы творчай задумай паэта. Характар інтэртэкстуальных сувязей, што ўзнікаюць у творах Э. Акуліна, разнастайны. Сярод акулінаўскіх інтэртэкстэм вылучаюцца: *цытаты, алюзіі, эпіграфы, рэмінісцэнцы, кампазіцыйныя сувязі тэкстаў*. Інтэртэкстуальныя элементы актуалізуюць пэўныя грані сэнсу тэксту-папярэдняга, мадыфікуюць і ўзбагачаюць новымі сэнсамі творы паэта.

Інтэртэкстуальны аналіз дыскурснай прасторы Э. Акуліна патрабуе ад рэцыпіента дасведчанасці і высокай эрудыцыі. Каб расказзіраваць сэнсы, якімі шчыльна напоўнены акулінаўскі тэкст, трэба ведаць тэксты папярэдняй культуры і культуры акаляючай. У тэкстах Э. Акуліна ў вялікай колькасці прадстаўлены ўласныя імёны паэтаў, музыкаў, філосафаў, ваенных постацей, вобразы хрысціянскай і паганскай міфалогіі. Сярод іх – Каін, Іуда, Бэтлэем, Понцій Пілат, Сатана, Варава, Марыя Магдалена, Ной, Радэн, Арфей, Ду Фу, Війён, Верлен, Бетховен, Паганіні, Шапэн, Вердзі, Гарацый, Янка, Максім, Ясон, Грааль, Мамай і інш. Іх прысутнасць у тэкстах Э. Акуліна пашырае межы зашыфраваных знакавых вобразаў і імёнаў, тым самым адкрываючы перспектыву інтэртэкстуальнага досведу.

ЛІТАРАТУРА

1. Бахтин, М.М. Эстетика словесного творчества / М.М. Бахтин. – М. : Искусство, 1979. – 423 с.
2. Арнольд, И.В. Читательское восприятие интертекстуальности и герменевтика / И.В. Арнольд // Интертекстуальные связи в художественном тексте: межвузовский сб. науч. трудов. – СПб. : Образование, 1993. – С. 12–20.
3. Смірнова, Н.В. Жанр бардаўскай песні ў творчасці Эдуарда Акуліна / Н.В. Смірнова // Актуальныя праблемы філалогіі : сб. науч. ст. / Гомельскі гос. ун-т ім. Ф. Скарыны – Гомель : 2013. – Вып. 6. – С. 75–79.
4. Барысюк, Т.П. Паэтычнае крэда Л. Дранько-Майсюка, В. Шніпа, Л. Рублеўскай і Э. Акуліна / Т.П. Барысюк // Выяўленча-мастацкія, арганізацыйныя і ідэалагічныя праблемы сучаснай беларускай літаратуры ў яе сувязях з грамадскімі практыкамі : матэрыялы Рэспубліканскай навукова-гэрэтыч. канф., Мінск, 19–20 мая 2009 г. ; рэдкал.: М.А. Тычына [і інш.]. – Мінск : Права і эканоміка, 2009. – С. 300–303.
5. Кузьміч, Н.Л. Покуль ляцім... (Тэматычныя абсягі паэзіі Э. Акуліна) / Н.Л. Кузьміч // Хрысціянскі гуманізм і яго традыцыі в славянскай культуры : сб. науч. ст., посвящ. 200-летию со дня рождения Н.В. Гоголя / Гомельскі гос. ун-т ім. Ф. Скарыны ; редкол.: Т.Н. Усольцева (гл. ред.) [і др.]. – Гомель, 2009. – С. 163–164.
6. Ваньковіч, А. Мастак у паэзіі: паэтычныя акварэлі Э. Акуліна / А. Ваньковіч // Рэгіянальнае, нацыянальнае і агульначалавечае ў літаратуры : Міжнар. навук. чытанні, прысвеч. памяці Івана Навуменкі: зб. навук. арт. /

- М-ва адукацыі РБ, УА “ГДУ імя Ф. Скарыны” ; рэдкал.: І.Ф. Штэйнер (гал. рэд.) [і інш.]. – Гомель: ЦДІР, 2009. – С. 236–240.
7. Бяляцкі, А. Бой з сабой: творчы партрэт паэта Эдуарда Акуліна: [успаміны] / А. Бяляцкі. – Мінск : Регистр, 2016. – 188 с.
 8. Акулін, Э. Малітва воч : вершы, пераклады / Э. Акулін. – Мінск : Медысонт, 2012. – 139 с.
 9. Акулін, Э. Крыло анёла : вершы, акрапаэмы / Э. Акулін. – Мінск : Мастацкая літаратура, 1995. – 174 с.
 10. Акулін, Э. Непрычалены човен : вершы і балады / Э. Акулін. – Мінск : Мастацкая літаратура, 2003. – 95 с.
 11. Акулін, Э. Святая ноч : выбранас / Э. Акулін. – Мінск : Медысонт, 2013. – 542 с.

Паступіў 07.02.2020

INTERTEXTUAL ELEMENTS IN THE WORKS OF E. AKULIN

T. ALIASHKEVICH

The article is devoted to the analysis of intertextual elements in the poetry of E. Akulin. The novelty of the work is that the author of the article for the first time analyzes the dialogical nature of the poetic word of Eduard Akulin, who consciously introduces intertextual elements into the text of his works. The introduction justifies the choice of topics, describes the state of the theory on the issue under study. The main directions in the study of intertext and intertextuality in the poetic work of E. Akulin are determined. In the main part, the author analyzes intertextual elements in the work of the Belarusian poet. Among them are allusions, reminiscences, quotes, compositional connections of texts. The author of the article turns to the study of the copyright nature of the category of intertextuality. In conclusion, the author concludes that the intertextual elements in the poetry of E. Akulin are diverse and present at different levels of a work of art, ranging from compositional (architextuality), through paratextual relations (the relationship of the text to its specific part), to directly intertextuality.

Keywords: *intertext, allusion, reminiscence, quote, poetry.*